

ПОТАПОВА

Наталія Олександрівна
potapova.natalya.a@gmail.com

УДК 657.422.8

САМОЙЛЕНКО

Євгенія Ігорівна

**ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ
РОЗРАХУНКІВ З ПОКУПЦЯМИ ТА
ЗАМОВНИКАМИ**

к.е.н., доцент, Харківський
інститут фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

**PROBLEM ASPECTS OF
ACCOUNTING CALCULATION WITH
BUYERS AND CUSTOMERS**

студент, Харківський інститут
фінансів Київського
національного торговельно-
економічного університету

Статтю присвячено поглибленому аналізу основних положень обліку розрахунків з контрагентами. Виявлено основні невирішені питання стосовно розрахунків з покупцями та замовниками. Визначено напрями оптимізації дебіторської заборгованості на базі вдосконалення процесу обліку розрахунків з покупцями та замовниками.

Статья посвящена углубленному анализу основных положений учета расчетов с контрагентами. Выявлены основные нерешенные вопросы относительно расчетов с покупателями и заказчиками. Определены направления оптимизации дебиторской задолженности на базе совершенствования процесса учета расчетов с покупателями и заказчиками.

The article deals depth analysis of the main provisions of the payments to contractors. The main unresolved issues concerning settlements with buyers and customers are revealed. Directions of optimization of receivables on the basis of perfection of accounting process of settlements with buyers and customers are determined.

Ключові слова: розрахунки, покупці, замовники, дебіторська заборгованість, облік, резерв сумнівних боргів, факторинг, аутсортинг

Ключевые слова: расчеты, покупатели, заказчики, дебиторская задолженность, учет, резерв сомнительных долгов, факторинг, аутсортинг

Keywords: settlements, buyers, customers, receivables, accounting, reserve of doubtful debts, factoring, outsourcing

ВСТУП

Сучасний стан економіки України, що характеризується багатьма несприятливими чинниками, вимагає вирішення цілого ряду істотних облікових проблем, в тому числі пов'язаних з обліком розрахунків з покупцями та замовниками. Необхідність забезпечення постійного високого рівня збуту продукції в умовах нестабільного ринку і поглиблення фінансово-економічної кризи, змушує підприємства реалізовувати свою продукцію з умовою відстрочки оплати. Її несвоєчасне погашення призводить до зростання питомої ваги товарного кредитування в операційній діяльності багатьох підприємств. Сучасний стан взаєморозрахунків між підприємствами характеризується значною часткою дебіторської та кредиторської заборгованості в їх обігових активах і поточних зобов'язаннях. Ефективне ведення обліку, забезпечення якісного контролю та управління дебіторською заборгованістю стає одним з першочергових завдань промислових підприємств. Останнім часом багато вітчизняних та зарубіжних науковців-економістів у своїх працях приділяли підвищену увагу теоретичним та практичним проблемам обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Серед них: Бутинець Ф.Ф., Білик М.Д., Голов С.Ф., Кобилянська О.В., Костюченко В.М., Даньків Й.Я., Пушкар М.С., Хорн В., Гольцберг М., Хасан-Бек Л.

МЕТА РОБОТИ полягає у дослідженні теоретичних засад та практичних особливостей порядку ведення бухгалтерського обліку розрахунків з покупцями та замовниками й визначення можливих напрямів щодо його удосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Теоретичною і методологічною основою статті виступають дослідження вітчизняних та іноземних фахівців у галузі обліку та аналізу господарської діяльності підприємств, а також законодавчі акти і нормативні документи Президента України, Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з економічних питань. При проведенні дослідження використані методи діалектичного аналізу та синтезу, логічний і історичний підходи, а також, методи логічного узагальнення, порівняння та формалізації.

РЕЗУЛЬТАТИ

Стратегічне значення для підприємств незалежно від їх організаційно-правової форми, виду діяльності та галузевої приналежності має ефективна організація обліку розрахунків з покупцями та замовниками. Цей процес безпосередньо впливає на фінансову стійкість, базу оподаткування підприємства, виконання плану доходів та витрат і, як наслідок, на досягнення пріоритетних цілей його розвитку в умовах ринку та

забезпечення конкурентоспроможності і прибутковості господарської діяльності.

В сучасних умовах господарської діяльності облік розрахунків з покупцями та замовниками містить комплекс невирішених питань і є одним із найбільш складних і суперечливих етапів обліково-аналітичної роботи. Найбільш значущими з цих питань є:

- організація повного та достовірного обліку розрахунків з покупцями і замовниками підприємства та своєчасне відображення облікових даних у фінансовій звітності;

- аналіз структури та динаміки дебіторської заборгованості підприємства в попередніх періодах;

- оптимізація структури дебіторської заборгованості за товари, роботи, послуги;

- визначення можливості застосування кредитної політики щодо окремих покупців та формування її принципів і умов;

- прискорення процесу погашення дебіторської заборгованості за допомогою сучасних форм її рефінансування;

- здійснення ефективного контролю за формуванням і своєчасним погашенням дебіторської заборгованості підприємства та розрахунок розміру резерву сумнівних боргів.

Дослідження проблем розрахунків між контрагентами в теперішніх ринкових умовах виявило, що для поліпшення їх стану важливим є удосконалення обліку дебіторської заборгованості підприємств.

Облікова політика підприємств у розрізі дебіторської заборгованості сформульована лише в загальних рисах, тому достатньо доречним буде доповнення «Наказу про облікову політику» такими елементами обліку, як: величина сумнівних боргів, класифікація дебіторської заборгованості за кожним покупцем або замовником, списання дебіторської заборгованості з балансу та ін. Це надасть змогу повніше висвітлювати питання організації бухгалтерського обліку та підвищити контроль за розрахунками з покупцями та замовниками.

Не зважаючи на те, що більшість підприємств України на сьогодні мають дебіторську заборгованість, резерв сумнівних боргів створюють лише одиниці з них. Це зумовлено в першу чергу певною недосконалістю моделей створення резерву сумнівних боргів зазначених в П(С)БО 10 [1]. З метою подолання проблемних моментів вчені – економісти пропонують запровадити формування резерву сумнівних боргів на базі експертних оцінок фінансового менеджменту підприємства виходячи з реальних показників поточного та прогнозованого фінансового стану кожного підприємства [3].

З метою поглиблення деталізації відображення в обліку розрахунків з замовниками пропонується доповнити субрахунки синтетичного рахунку 36 «Розрахунки з покупцями і замовниками» субра-

хунками 365 «Розрахунки з вітчизняними замовниками» і 366 «Розрахунки з іноземними замовниками» з відповідним корегуванням характеристик субрахунків 361 «Розрахунки з вітчизняними покупцями» і 362 «Розрахунки з іноземними покупцями» Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку [4].

До дебіторської заборгованості, призначеної для продажу, найчастіше застосовують такі фінансові інструменти, як факторинг. Це зумовлює необхідність детального відображення в обліку аутсортингу, факторингу дебіторської заборгованості шляхом застосування фінансових інструментів. На сьогодні відступлення прав грошової вимоги з укладенням договору відображають за допомогою субрахунку 377 [2]. Віднесення продажу дебіторської заборгованості за товари роботи послуги до складу іншої дебіторської заборгованості у разі передачі боргових прав аутсортеру (фактору) є логічним і методологічно правильним кроком, але викликає перекручення інформації, що негативно впливає на якість прийняття управлінських рішень. Для обліку аутсортингу пропонується ввести до Плану рахунків окремих субрахунків рахунку 37 «Розрахунки з факторингу» з деталізацією в аналітичному обліку [3].

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дає можливість зробити висновок що облік розрахунків з покупцями та замовниками на сьогоднішній день має певні недосконалості. Проаналізовані у статті зміни підвищують аналітичність розрахунків з дебіторами, розділивши покупців та замовників, дозволять відокремити передачу готової продукції замовникам та реалізації товарів покупцям.

Список використаних джерел

1. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 10 «Дебіторська заборгованість»: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 25.10.99 р. № 725/4018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0725-99>.
2. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 №29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.
3. Костюнік О.В., Турова Л.Л., Ковтуненко В.М. Шляхи вдосконалення обліку дебіторської заборгованості / О.В. Костюнік, Л.Л. Турова, В.М. Ковтуненко // *Агросвіт*. – 2016. - № 6. – с. 29-31.
4. Неживенко А.П. Методика обліку дебіторської заборгованості і основні напрямки її вдосконалення / А.П. Неживенко // *Вісник ХНАУ ім. В.В. Докучаєва*. – Сер.: Економічні науки. – 2013. - №7. – с. 165-170.